

E.M. Edens

Bevolkingsaanwas en molenbouw in Drieborg

Achter in de Gouden Eeuw, nadat de oorlog met Spanje voorbij was en de economie van de republiek de meest welvarende van de wereld was geworden, vond er als gevolg daarvan een relatief grote aanwas van de bevolking plaats.

Zo kon het gebeuren dat in een noordoostelijke uithoek van de jonge republiek een korenmolen in Beerta overuren draaide om de gegroeide bevolking van meel te voorzien. De bewoners moesten soms wel vijf weken wachten voordat hun graan gemalen was. Een onhoudbare situatie.

Welke molen in deze tijd in Beerta stond, is niet bekend. Mogelijk was het een vroege voorloper van de latere molen Udema of de molen Schiphuis. De molen Udema was in 1945 verwoest. De molen Schiphuis was in 1910 verbrand, later herbouwd en in 1946 weer afgebrand.

Er moest wel een korenmolen bijkomen. In 1663 kreeg Nieuw-Beerta een eigen standerdmolen. De korenmolen stond op een molenberg en de constructie van het kruiwerk was een zetelkruier. Na 1781 verdween deze molen door onbekende oorzaak.

Molen Schiphuis

Ansichtkaart collectie T. Meesters, Breda
(via www.molendatabase.org, nummer 1498)

In Nieuw-Beerta kwam na het verdwijnen van de eerdere molen, maar voor 1818, een nieuwe molen te staan op dezelfde plek aan de oude hoofdweg naar Nieuweschans. Van deze stellingmolen is meer bekend. Het had een rietgedekte bovenbouw. Het was een bovenkruier met achtkantige romp. Het gevucht van 70 voet was oudhollands opgehekt. Een bijzondere versiering van de molen was de prachtige baard. Er stond vlakbij de molen een herenhuis, dat erg belemmerend moet hebben gewerkt voor de molen. In 1913 of later moet de molen zijn gesloopt. De molenaar was toen ene O. Poel.

Maar een vroegere molenaar dan de heer Poel op deze molen zou geschiedenis schrijven. Zo'n honderd jaar eerder namelijk was Enno Jans Onnes de molenaar in Nieuw-Beerta. Hij komt voor in een besluitenlijst uit het *Register der Resolutien van Edele Groot Achtbare Heeren Gedeputeerde Staten van Groningen* van woensdag 26 augustus 1818. In dit document werd naam Drieburg (het huidige Drieborg) voor het eerst gebruikt in een officieel stuk.

Een fragment:

Op het verzoek van Enno Jans Onnes, een korenmolenaar uit Nieuw-Beerta, om, als men het werkelijk nodig vindt een tweede molen te plaatsen, dit te doen in de Kroonpolder op dezelfde plaats genaamd de drieburg waar ook...

Het was een besluitenlijst en Onnes deed een verzoek de tweede korenmolen ver van de zijne te plaatsen wegens concurrentie. De tweede molen werd ook inderdaad op de door Onnes verzochte plek gebouwd. In 1821, dus drie jaar na het besluit van Provinciale Staten werd in de Kroonpolder bij Drieborg een achtkantige bovenkruier opgetrokken. Deze molen is in 1918 verbrand en de laatste molenaar heette Possel.

Molen in de Kroonpolder bij Drieborg

Ontleend aan: www.molendatabase.org (nummer 1583)

De molen in de Kroonpolder bij Drieborg moest waarschijnlijk ook weer gebouwd worden wegens bevolkingsgroei in de negentiende eeuw. Meer mensen betekende een grotere behoefte aan meel en dus aan korenmolens. Zo is een verband gelegd tussen bevolkingsgroei door de eeuwen heen en de eerste vermelding van het dijkdorp Drieborg in het Oldambt.

Ik heb gebruik gemaakt van de Database van Verdwenen Molens in Nederland (www.molendatabase.org), van Drieborg – Een dijkdorp in Groningen door Bert Bulder (ISBN 90-801955-1-0) en van de internetpublicatie *De korenmolens in Oost-Groningen vóór 1855* (met een overzicht van de molens in de gemeente Menterwolde) door Otto S. Knottnerus (www.xs4all.nl/~ottoknot/werk/Molens.html).